

Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa

Rapport från socialnämnden och äldre- och funktionsnämnden

Reviderade riktlinjer för ärendeansvar avseende individ- och familjeomsorg, äldreomsorg och funktionshinder

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Anmälan av rapporten Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa, bilaga till utlåtandet, godkänns.
2. Socialnämnden och äldre- och funktionsnämnden ska justera Riktlinjerna för ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna inom individ- och familjeomsorgen, omsorgen om äldre personer och personer med funktionsnedsättning under avsnitt 3.2.5 Personer över 65 år på följande sätt:
 - a. Ärende om en person 65 år och äldre som blivit hemlös handläggs i den stadsdelsnämnd där denna varit folkbokförd inom en tvåårsperiod från datumet personen har blivit hemlös.
 - b. Vid en ansökan om stöd från en hemlös person, 65 år och äldre, görs en gemensam initial bedömning av individ- och familjeomsorg, funktionsnedsättning och äldreomsorg. Därefter utreder utsedda handläggare i samråd utifrån sina respektive kompetensområden.
 - c. Kostnaderna avseende boende fördelas jämnt mellan individ- och familjeomsorg och äldreomsorg om boendet ger stöd dels för missbruk och dels för insatser som motsvarar insatser inom äldreomsorg. Kostnader som avser behandling för missbruk/beroende är individ- och familjeomsorgens ansvar.

3. Socialnämnden ges i uppdrag att utreda tillgängligheten till och behovet av att utöka antalet platser inom Stiftelsen Hotellhem i Stockholm för gruppen 65 år och äldre, som inkluderar stöd och omsorg. Uppdraget inkluderar en fördjupad konsekvens- och kostnadsanalys.
4. Beställarenheter för äldreomsorg ska ingå i den kartläggning av hemlösa personer som socialnämnden genomför vartannat år.

Föredragande borgarråden Åsa Lindhagen och Clara Lindblom anför följande.

Ärendet

Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller som riskerar att bli hemlösa är en skör grupp. Ansvarsgränserna mellan äldreomsorg och individ- och familjeomsorg är inte tydliga och därför riskerar personer i denna grupp att hamna mellan stolarna och inte få den hjälp och det stöd som de behöver.

I ärendet föreslås åtgärder för att förbättra arbetet med hemlösa personer 65 år och äldre, med eller utan missbruksproblematik. De föreslagna åtgärderna är baserade på den gemensamma utredning som socialförvaltningen och äldreförvaltningen genomfört i samarbete med stadsdelsförvaltningarna på uppdrag av sina respektive nämnder i verksamhetsplanerna för år 2015.

Beredning

Ärendet har beretts av socialnämnden och äldrenämnden och remitterats till stadsledningskontoret, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS) och Stockholms Stadsmission.

Stadsledningskontoret välkomnar utredningen men vill se förtydliganden av ansvarsfördelningen mellan nämnderna gällande det fortsatta arbetet. De efterlyser även en fördjupad konsekvens- och kostnadsanalys av förslagen i rapporten.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd är positiva till att ansvars- och kostnadsfördelningen har utretts men efterfrågar ett förtydligande angående stödpersonens roll, uppdrag och kvalifikationer.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ser positivt på utredningens förslag och påpekar att det är viktigt att staden följer upp och utvärderar det arbete som görs.

Södermalms stadsdelsnämnd instämmer i stort i de förslag som lämnas i utredningen men efterfrågar förtydligande på en del områden.

Stiftelsen Hotellhem i Stockholm anser att det är viktigt att deras roll i arbetet tydliggörs och att om staden anser att äldre i hemlöshet ska vara en prioriterad grupp bör någon form av abonnemang tecknas hos SHIS för att säkerställa bostäder till gruppen.

Stockholms Stadsmission menar att de åtgärder som presenteras i utredningen är bra men anser att de borde skärpas ytterligare. De efterfrågar bland annat fler åtgärder utifrån ett förebyggande perspektiv samt beslut om åtgärder istället för vidare utredningar när det gäller tillskapandet/tillhandahållandet av fysiska bostäder.

Våra synpunkter

Stockholm ska vara en stad för alla och alla stockholmare ska kunna känna trygghet inför ålderdomen. Äldre personer som lever i hemlöshet är särskilt utsatta både fysiskt och psykiskt. Många lider av demenssjukdom eller annan kronisk somatisk sjukdom och missbruksproblematik förekommer ofta i gruppen. Äldre i hemlöshet riskerar även i större utsträckning än andra att fastna i hemlösheten.

Det finns också en risk att äldre inte får det stöd de behöver på grund av brister i samordningen och ansvarsfördelningen mellan äldreomsorg och individ- och familjeomsorg. Det är av stor vikt att ta steg framåt för att stärka stödet till äldre i hemlöshet, oavsett om de har missbruksproblematik eller ej.

Goda kunskaper om gruppen äldre i hemlöshet samt i riskzonen för hemlöshet, antingen med eller utan missbruksproblematik, behövs för att bättre kunna nå gruppen och se till att alla i målgruppen får den hjälp och det stöd som de behöver. Arbetet måste genomsyras av brukarperspektivet och utgå ifrån individens specifika problematik och behov. Målet ska vara att den enskilde ska komma till en så permanent och självständig boendelösning som möjligt.

Vi ser därför positivt på de förslag som läggs fram i utredningen. Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller som riskerar att bli hemlösa. Här ingår behovet av att tydliggöra ansvarsfördelningen och att förbättra samverkan mellan individ- och familjeomsorg och äldreomsorg i stadsdelsnämnderna för att säkerställa att ingen människa faller mellan

stolarna. Utredningen lyfter också behov av boendelösningar riktade mot äldre i hemlöshet.

För att matcha varje individs behov är det viktigt att staden tillhandahåller en mångfald av insatser. Bostad Först, som är en oerhört viktig insats för att motverka hemlöshet, ska kunna erbjudas till fler personer i hemlöshet och kommer därför att utökas. I sammanhanget ser vi att det är viktigt att påpeka att gruppen hemlösa personer som är 65 år och äldre är aktuell för Bostad Först.

Denna insats bör alltid beaktas om den kan vara den mest lämpade insatsen för den enskilda individen och anses svara upp mot omsorgsbehovet hos den äldre.

I budget 2017 får socialnämnden och äldrenämnden i uppdrag att utreda förutsättningarna för att starta upp ett utredningsboende som riktar sig till målgruppen. Behovet och effekten av att införa stödperson till äldre som saknar stadigvarande boende behöver utredas ytterligare av äldre- och socialförvaltningen gemensamt. I de bägge utredningsuppdragen ingår att göra en fördjupad konsekvens- och kostnadsanalys i enlighet med stadsledningskontorets förslag.

Vi vill vidare betona vikten av att fortsätta prioritera det preventiva arbetet för att undvika att människor hamnar i hemlöshet från första början. I detta arbete är samverkan med de aktörer i civilsamhället som redan i dag möter målgruppen mycket viktig.

Bilaga

Rapport ”Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa”

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Anmälan av rapporten Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa, bilaga till utlåtandet, godkänns.
2. Socialnämnden och äldrenämnden ska justera Riktlinjerna för ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna inom individ- och familjeomsorgen, omsorgen om äldre personer och personer med funktionsnedsättning under avsnitt 3.2.5 Personer över 65 år på följande sätt:

- a. Ärende om en person 65 år och äldre som blivit hemlös handläggs i den stadsdelsnämnd där denna varit folkbokförd inom en tvåårsperiod från datumet personen har blivit hemlös.
 - b. Vid en ansökan om stöd från en hemlös person, 65 år och äldre, görs en gemensam initial bedömning av individ- och familjeomsorg, funktionsnedsättning och äldreomsorg. Därefter utreder utsedda handläggare i samråd utifrån sina respektive kompetensområden.
 - c. Kostnaderna avseende boende fördelas jämnt mellan individ- och familjeomsorg, funktionsnedsättning och äldreomsorg om boendet ger stöd dels för missbruk och dels för insatser som motsvarar insatser inom äldreomsorg. Kostnader som avser behandling för missbruk/beroende är individ- och familjeomsorgens ansvar.
3. Socialnämnden ges i uppdrag att utreda tillgängligheten till och behovet av att utöka antalet platser inom Stiftelsen Hotellhem i Stockholm för gruppen 65 år och äldre, som inkluderar stöd och omsorg. Uppdraget inkluderar en fördjupad konsekvens- och kostnadsanalys.
 4. Beställarenheter för äldreomsorg ska ingå i den kartläggning av hemlösa personer som socialnämnden genomför vartannat år.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Clara Lindblom

Åsa Lindhagen

Ulrika Gunnarsson

Remissammanställning

Ärendet

Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller som riskerar att bli hemlösa är en skör grupp. Ansvarsgränserna mellan äldreomsorg och individ- och familjeomsorg är inte tydliga och därför riskerar personer i denna grupp att hamna mellan stolarna och inte få den hjälp och det stöd som de behöver.

I ärendet föreslås därför åtgärder för att förbättra arbetet med hemlösa personer 65 år och äldre, med eller utan missbruksproblematik. Bland annat ska behov av ytterligare stödboenden samt förutsättningar för att skapa ett utredningsboende med fokus på att komma vidare i bostadskedjan mot ordinärt boende utredas. Tvärprofessionell behovsutredning och förtydligad ansvarsfördelning är också några av de åtgärder som föreslås.

De föreslagna åtgärderna är baserade på slutsatser som togs fram av en gemensam utredning som socialförvaltningen och äldreförvaltningen genomfört i samarbete med stadsdelsförvaltningarna på uppdrag av sina respektive nämnder i verksamhetsplanerna för år 2015.

Genom de föreslagna åtgärderna kommer individ- och familjeomsorgen och äldreomsorgen att ges en gemensam plattform och utgångspunkt i arbetet med målgruppen personer 65 år och äldre som lever i hemlöshet.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 juni 2016 att godkänna och överlämna förslagen till beslut till kommunstyrelsen för vidare beslut i kommunfullmäktige.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 31 maj 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningarna anser att arbetet med målgruppen personer 65 år och äldre är angeläget och att de förslag till åtgärder som lyfts fram i utredningen ger en möjlighet att arbeta i positiv riktning och vara en del i en sammanhållen stad. Det finns stora utmaningar inom området och det är därför av vikt att arbetet sker i samverkan inom stadsdelsförvaltningarna i staden.

Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller som riskerar att bli hemlösa är en skör grupp. I utredningen lämnas förslag på åtgärder för att förbättra

situationen för och arbetet med hemlösa personer 65 år och äldre. Gällande det förebyggande arbetet hänvisar utredningen till pågående arbete med riktlinjer för vräkningsförebyggande arbete där äldre personer är en prioriterad målgrupp.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 juni 2016 att överlämna ärendet med förslagen till beslut till kommunstyrelsen för vidare beslut i kommunfullmäktige.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 31 maj 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningarna anser att arbetet med målgruppen personer 65 år och äldre är angeläget och att de förslag till åtgärder som lyfts fram i utredningen ger en möjlighet att arbeta i positiv riktning och vara en del i en sammanhållen stad. Det finns stora utmaningar inom området och det är därför av vikt att arbetet sker i samverkan inom stadsdelsförvaltningarna i staden. Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller som riskerar att bli hemlösa är en skör grupp. I utredningen lämnas förslag på åtgärder för att förbättra situationen för och arbetet med hemlösa personer 65 år och äldre. Gällande det förebyggande arbetet hänvisar utredningen till pågående arbete med riktlinjer för vräkningsförebyggande arbete där äldre personer är en prioriterad målgrupp.

Beredning

Ärendet har beretts av socialnämnden och äldrenämnden och remitterats till stadsledningskontoret, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS) och Stockholms Stadsmission.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret välkomnar äldrenämndens och socialnämndens utredning om äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa. För att skapa ett Stockholm som håller samman slår kommunfullmäktige i budget 2016 fast att staden behöver förstärka sina insatser mot hemlöshet och sänka

trösklarna för att få en fast bostad.

Äldrenämnden och socialnämnden föreslår i utredningen en lång rad åtgärder och vidare utredningsuppdrag för att ytterligare förstärka stadens insatser för hemlösa personer 65 år och äldre. För att kunna tillstyrka förslagen vill dock stadsledningskontoret se förtydliganden av ansvarsfördelningen mellan nämnderna gällande det fortsatta arbetet. Kontoret efterlyser även en fördjupad konsekvens- och kostnadsanalys av förslagen. Det måste säkerställas att de åtgärder som vidtas för hemlösa personer 65 år och äldre är de mest kostnadseffektiva för staden och att de inte är kostnadsdrivande för nämnderna.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att äldrenämndens och socialnämndens utredning om ”Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller som riskerar att bli hemlösa” godkänns, i enlighet med vad som anförs i kontorets tjänsteutlåtande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2016 att tjänsteutlåtandet överlämnas som svar på remissen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom de förslag som utredningen kommit fram till. Det är positivt att frågan om hur ansvars- och kostnadsfördelningen ska ske mellan äldreomsorgen och individ och familjeomsorgen har utretts. Den senaste kartläggningen visar att det fanns 161 äldre hemlösa personer i Stockholm, vilket motsvarar sex procent av det totala antalet personer som var hemlösa, 19 procent kvinnor och 81 procent män.

Flertalet av de äldre hemlösa personer som socialtjänstens individ och familjeomsorg kommer i kontakt med har ett missbruksproblem och det är ofta de som hamnar mellan stolarna mellan äldreomsorgen och individ och familjeomsorgen varför det är viktigt att ansvaret är utrett.

I utredningen anges individ- och familjeomsorg/funktionsnedsättning som part att fördela kostnader och ansvar med vilket dock enligt förvaltningen är felaktigt då gränsdragningsproblematiken finns mellan äldreomsorgen och individ och familjeomsorgen.

I förslaget föreslås också att hemlösa, 65 år och äldre, som saknar stadigvarande boende ska erbjudas en stödperson. Förvaltningen anser att stödpersonens roll, uppdrag och vilka kvalifikationer som ska gälla bör tydliggöras. Även hur en stödperson ska utses och vem som ansvarar för det bör förtydligas.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2016 att tjänsteutlåtandet överlämnas som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 juni 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag för hemlösa 65 år och äldre.

Förvaltningen ser särskilt positivt på:

- att utveckla de lokala arbetsformerna
- att ansvarsfördelningen av handläggningen tydliggörs mellan individ och familjeomsorg och äldreomsorg
- med utredningsboende för att planera för en mer långsiktig boendelösning
- att Bostad Först avsätter lägenheter till målgruppen och att det utreds om antalet platser inom Stiftelsen Hotellhem kan utökas

Mot bakgrund av att det inte finns så mycket svensk forskning kring äldre människor i hemlöshet är det viktigt att staden följer forskningen och följer upp och utvärderar det arbete som görs i staden.

Förvaltningen förslår att stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till Kommunstyrelsen som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2016 att tjänsteutlåtandet överlämnas som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 juli 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att individ- och familjeomsorgen och äldre-omsorgen genom de i utredningen föreslagna åtgärderna ges en gemensam plattform och en gemensam utgångspunkt i arbetet med målgruppen personer 65 år och äldre som lever i hemlöshet.

Förvaltningen delar utredningens uppfattning att ansvarsgränserna tydliggörs för att ingen medborgare ska hamna ”mellan stolarna” i sin kontakt med staden.

Det är också bra att en kartläggning gjorts av hur många av de hemlösa som är över 65 år. Äldreomsorgen bör fortsättningsvis delta i denna kartläggning då det är här kompetensen finns för att bedöma om det finns ett omvårdnadsbehov.

Förvaltningen instämmer i stort i de förslag som lämnas i utredningen. Förvaltningen anser dock att det behövs ett förtydligande när det gäller den stödperson som ska utses till den som är hemlös, 65 år och äldre. Vem ska utse/fatta beslut om denna och är det en ny funktion eller ska den läggas på befintlig personal?

Förvaltningens uppfattning är att det behövs ett förtydligande gällande förslaget om att utsedda handläggare ska utreda i samråd utifrån sina respektive kompetensområden. Förslaget kan medföra att fler utredningar inom respektive verksamhetsområde kommer att genomföras vilket förvaltningen anser vara ineffektiv resursanvändning.

Vidare menar förvaltningen att det är en nyckelfråga att det blir fler lägenheter för gruppen och att detta ligger med inom ramen för det fortsatta arbetet inom äldreboendeutredningen. En grupp som inte får glömmas bort i detta arbete är hemlösa utan missbruksproblem. Förvaltningen instämmer i skrivningen om att det inte är självklart att ett boende ska beviljas om den enskilde endast har behov av bostad. Förvaltningens erfarenheter är att det ofta uppstår gränsdragningsproblematik kring denna målgrupp. Förvaltningen hade önskat en tydligare skrivning gällande denna målgrupp.

Utredningen föreslår att det ska finnas ett utredningsboende för hemlösa 65 år och äldre, vilket förvaltningen tycker är bra. Förvaltningen anser dock att det är angeläget att det tydliggörs var i stadens organisation detta utredningsboende ska inrättas. Detta framgår inte i utredningen. Det kommer att bli en stor utmaning att hitta boende så att de hemlösa kan lämna utredningsboendet och gå vidare till en mer långsiktig boendelösning. Förvaltningen anser att det måste vara en prioriterad fråga att hitta bostäder till målgruppen.

Förvaltningen konstaterar att det är vanligare att äldre hemlösa kommer i kontakt med förvaltningen. Detta är en utmaning för verksamheterna då fler svåra, komplexa ärenden läggs över på socialsekreterare och biståndshandläggare. Det innebär att det behövs kompetensutveckling av medarbetarna. Antalet ärenden måste anpassas efter den ökande komplexiteten som denna målgrupp för med sig. Arbetet med målgruppen måste kopplas ihop med den handlingsplan som socialförvaltningen har tagit fram i samverkan med stadsledningskontoret och äldreförvaltningen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare. Med utgångspunkt i handlingsplanen ska staden ha en samordnad strategi för att den omfattande personalomsättningen ska stoppas, administrationen minskas och antalet ärenden per handläggare sänkas.

Förvaltningen ser positivt på den föreslagna ansvarsfördelningen av kostnader och handläggning samt att det görs en gemensam initial bedömning från socialtjänsten och äldreomsorgen. Detta kräver tydliga riktlinjer samt att socialtjänstens och äldreomsorgens riktlinjer synkroniseras så att inget faller mellan stolarna. Det bör även framgå tydligt när ansvaret faller någon annanstans i stadens organisation eller på den enskilda individen. Paraplyet måste anpassas efter de nya riktlinjerna och de insatser som beskrivs måste finnas med i systemet. Även i tillämpningsanvisningarna för äldreomsorgens avgifter ska dessa nya insatser finnas med. Förvaltningen anser att det

måste vara ett prioriterat arbete att ta fram nya riktlinjer.

Akutboende och stödboende och medicinskt stödboende på Erstabacken är boendeverksamheter för hemlösa. Förvaltningen menar att det är viktigt att det är tydligt vem som beviljar och vem som ska betala när någon erbjuds något av dessa boenden.

I utredningen beskrivs att det på beställarenheten på Norrmalms stadsdelsförvaltning finns ett särskilt team som arbetar med äldre som har en psykisk ohälsa, missbruk eller samsjuklighet. Flera av de aktuella personerna saknar bostad. Beställarenheten på Södermalms stadsdelsförvaltning kommer att tillsätta seniora handläggare som ska fungera som ett stöd till biståndshandläggarna bland annat med målgruppen äldre hemlösa. Det är viktigt att organisationen anpassas efter brukarna och inte tvärtom.

Förvaltningen anser att det är angeläget att överförmyndarnämnden arbetar effektivt så att det ska bli lättare för målgruppen att få god man eller förvaltare.

Slutligen vill förvaltningen flagga för att det är mycket angeläget att det blir en lösning för den berörda målgruppen snarast. De hemlösa äldre är en av de allra svagaste och mest utsatta grupperna i samhället och de saknar oftast alla former av nätverk.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Stiftelsen Hotellhem i Stockholm

Stiftelsen Hotellhem i Stockholm yttrande daterat den 29 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Som framgår av utredningen är SHIS redan idag en aktör för den aktuella målgruppen, som erbjuder boende, med eller utan stöd efter beställning från socialtjänsten eller äldreomsorgen. Oftast inbegriper beställning för den aktuella målgruppen stöd från SHIS personal. Det finns en basnivå och en utökad nivå av stöd, som beskrivs i utredningen.

SHIS har, för såväl ensamstående vuxna som ungdomar och familjer utvecklat en boendekedja. Vid beställning tar placerande förvaltning ställning till om det behov av stöd som föreligger ska utföras av SHIS eller av förvaltningens egna boendestödjare. I den senare delen avser beställningen enbart bostad och i den förstnämnda inkluderar den stöd från SHIS i någon av de två nivåer som idag finns att tillgå. Ibland sätts hemtjänst in som kompletterande åtgärd. Personen ifråga kan också parallellt med boende och stöd hos SHIS ha andra av socialtjänsten eller äldreomsorgen beslutade vård- och/eller omsorgsinsatser. Vård och behandling är SHIS inte behöriga att utföra. I det fall personen ifråga är i behov av sådant kan SHIS ändå vara en aktör, men då begränsat till tillhandahållandet av bostad eller bostad i kombination med stöd. Det finns naturligtvis en bortre gräns av problematik där SHIS inte längre kan vara en

aktör. Vid en god planering och samarbete kring klienten med andra aktörer samt uppföljning ligger den bortre gränsen längre bort än när sådan saknas. SHIS välkomnar inte minst utifrån detta utredningens förslag om gemensam bedömning och samverkan kring klienten mellan socialtjänsten och äldreomsorgen. Att ansvars- och kostnadsfördelning mellan socialtjänst och äldreomsorgen klarläggs är en grundläggande förutsättning för ett väl fungerande arbete kring klienten.

Det finns idag i Stockholm många prioriterade grupper för bostad, ensamstående och/eller familjer som inte av egen kraft tar sig in på den reguljära bostadsmarknaden. Om staden vid sådan prioritering finner gruppen 65 år och äldre i hemlöshet eller som riskerar att hamna i hemlöshet som en sådan grupp bör någon form av abonnemang tecknas hos SHIS. Det vill säga staden abonnerar ett visst antal lägenheter, med eller utan stöd, och säkerställer därmed nämnda prioritering och att tillgänglig kapacitet alltid finns. Detta medför naturligtvis vissa tider av kostnader för tomställning, men säkerställer prioriteringen och ledig kapacitet. Det är i sammanhanget viktigt att påpeka att kostnaderna för eventuella tomställningar också gäller anställda, och att antalet platser som SHIS garanterar för ändamålet måste anpassas för att i så hög grad som möjligt spegla det reella behovet.

Det är väsentligt att SHIS ansvar i ett tillkommande uppdrag tydliggörs. Erfarenheterna från SHIS arbete med målgruppen visar att SHIS kan hantera också personer med tyngre problematik och med långvarigt utanförskap, utan att bedriva vård eller behandling. Avgörande för att detta ska vara framgångsrikt är ett nära samarbete med placerande socialtjänst. Ett utökat uppdrag medför också behov av utökad bemanning på SHIS bostadsanläggningar, vilket ökar kostnaderna. Stödet från SHIS kan också utökas genom tillskapande av fler nivåer. Även detta förändrar kostnadsbilden

Stockholms Stadsmission

Stockholms Stadsmissions yttrande daterat den 1 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Stadsmission välkomnar Stockholms Stad initiativ att genomföra utredningen ”Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller som riskerar att bli det”. Vår erfarenhet är att detta är ett allvarligt problem som förtjänar uppmärksamhet.

Stockholms Stadsmission menar att de åtgärder som presenteras i utredningen generellt är bra, men anser att förslag till åtgärder skulle kunna skärpas ytterligare. Inte minst saknar vi uttalade åtgärder utifrån ett förebyggande perspektiv. Ett av utredningens uppdrag, att utarbeta förslag till det förebyggande arbetet, lämnas tyvärr över till en annan utredning, ÄBO, för vidare hantering. Vi anser att Stockholms Stad, genom att utveckla det förebyggande arbetet, exempelvis intensifierat uppsökande arbete, men också genom ett tätare samarbete med civilsamhällsaktörer, skulle kunna

förhindra att hemlöshet bland äldre personer stegvis ökar.

På Stockholms Stadsmissions Äldrecenter finns så kallade Äldreombud som kan bistå deltagare i kontakter med hyresvärd, sociala myndigheter, fodringsägare m.m. för att på så sätt förhindra en vräkning. Precis som utredningen visar, tror Stockholms Stadsmission att en orsak till att en del äldre blir hemlösa är att de saknar kompetens kring hur våra samhällssystem fungerar. Vi delar också den uppfattningen som kommer till uttryck i utredningen att målgruppen saknar sociala nätverk och därför blir extra sköra när de inte vet och förstår hur de ska hantera förändringar. Stockholms Stadsmission tror på att skapa sammanhang där äldre personer ges möjlighet att skapa nya egna nätverk, där samtal med andra, delade erfarenheter, frågeställningar, både positiva och negativa, kan öka upplevelsen av mening och därmed bidra till att man vågar be om hjälp när man behöver. Som ett exempel på preventiva åtgärder kommer Stockholms Stadsmission tillsammans med St Lukas, Mind och Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner under 2017 starta upp samtalsgrupper för äldre, med fokus på existentiell och psykisk hälsa, för att på så sätt försöka öka upplevelsen av hälsa och mening för deltagarna. Vi tror och hoppas att denna verksamhet också ska medföra att deltagarna får en större egen möjlighet att bevara sin autonomi och därför kan agera så att de inte hamnar i situationer som kan medföra att de blir eller riskerar att bli hemlösa.

Stockholms Stadsmission tycker självklart att det är bra att en stödperson erbjuds till den som redan blivit hemlös, men vill ändå poängtera att det preventiva arbetet behöver ta större plats, t ex genom att stadsdelarna utvecklar sitt uppsökande arbete för att kunna arbeta proaktivt vid signaler från psykiatriska mottagningar och andra instanser/myndigheter, t ex Kronofogdemyndigheten eller andra aktörer som t ex civilsamhällsaktörer. Ett mål som måste prioriteras är att antalet verkställande av vräkningsbeslut gällande denna målgrupp måste bli färre och det kan endast ske genom ett mer proaktivt preventivt arbete.

Stockholms Stadsmission ser också att det behöver fattas beslut om åtgärder i stället för vidare utredningar när det gäller tillskapande/tillhandahållande av fysiska bostäder, både inom det allmännyttiga bostadsbeståndet och boenden inom SHIS, samt inte minst Bostad först. Stockholms Stadsmission anser att Stockholms Stad bör se över sina riktlinjer för bostadsförsörjning, samt använda befintliga instrument såsom ägardirektiv m.m. för att prioritera denna grupp. Vi anser också att staden bör gå in med hyresgarantier för målgruppen för att på så sätt öka möjligheten för målgruppen att få stadigvarande boende hos privata hyresvärdar.

Sammanfattningsvis:

- Tydliggör och säkerställ familj- och individ samt äldreomsorgens åtaganden gentemot målgruppen. Det är inte tillräckligt att tillhandahålla riktlinjer, utan ansvarsfördelningen behöver vara reglerad genom direktiv, både gällande ekonomi och utredande av behov.
- Det preventiva arbetet behöver prioriteras och sociala myndigheter behöver vara

betydligt mer proaktiva. Samarbeta med och bjud in civilsamhällsaktörer (som redan i dag möter målgruppen), i det förebyggande arbetet.

- Stockholms Stadsmission tillstyrker förslaget om ett utredningsboende
- Fatta beslut om hyresgarantier samt ge riktade ägardirektiv till Stockholms Stads allmännyttiga bostadsbolag, för att möjliggöra för målgruppen att få stadigvarande boenden och för att tillskapa tillgängliga bostäder.
- Ge SHIS direktiv att tillskapa fler boendeformer med större individuella stödinsatser även med ett aktivt säkrande av trygghet för kvinnor.
- Säkerställ att Bostad Först tilldelas minst 5 lägenheter, (gärna fler), exklusivt till målgruppen.